

Rovvilt og beitesesongen 2019

Informasjon til beitebrukere, rovviltkontakter og kommunene
i Hedmark og Oppland

Brosjyren inneholder aktuell informasjon om rovvilt og rovviltforvaltningen i Hedmark og Oppland

SKADEFELLING

Etter 1. juni er det Fylkesmannen som behandler skadefellingsøknader, så lenge det foreligger en kvote for skadefelling av den aktuelle arten. Fellingstillatelser kan kun iverksettes hvis andre forebyggende tiltak mot skader er vurdert og funnet mindre eller ikke egnet for å avgrense skaden. Fellingsforsøket skal være avgrenset til et bestemt område og tidsrom, samt rettet mot bestemte individ(er).

Fellingsvedtakene kan du finne på:

www.miljovedtaksregisteret.no

Søknad om skadefelling skal inneholde:

- Hvem søker (enkeltperson/beitelag mv.) og for hvilket område (beitelag/kommune).
- Informasjon om kadaverfunn: Totalt antall kadaver og savnede dyr, samt totalt antall dyr undersøkt av SNO.
- Tidsrom for tap eller skade.
- Antall berørte saueiere.
- Antall sau som beiter i det aktuelle beiteområde.
- Opplysninger om det er gjennomført eller mulig å gjennomføre forebyggende tiltak.

Bistand fra SNO

I enkelte tilfeller kan SNO bistå i arbeidet med felling av rovvilt. Rovviltkontaktene kan være behjelpelige med vurdering av alder på skader før og under en skadefellingsperiode. Bistand kan også bestå i kompetanseoppbygning og/eller erfaringsutveksling. Det er også mulighet for praktisk innsats under de samme fellingsvilkårene som er gitt det kommunale skadefellingslaget. SNO vil i hvert enkelt tilfelle vurdere bistand ut fra bl.a. egen kapasitet.

SPORHUNDEKVIPASJER

Sporhundekvipasjene i Hedmark og Oppland kan være til god hjelp i skadefellingsforsøk. De er trent for å finne spor på barmark, og å følge dette selv om det er beitedyr og annet vilt i området. Ekvipasjene kan settes inn i sporingsoppdrag på bjørn, ulv, jerv og gaupe og er tilgjengelig for oppdrag på forespørsel.

I en skadefellingsssituasjon underlegges ekvipasjen skadefellingsleder, og godtgjøres av Fylkesmannen. Dette går utenom den økonomiske rammen som er gitt det kommunale fellingslaget. Ekvipasjen kontakter selv Fylkesmannen for avlønning. Andre oppdrag seeses som trening og avlønnes etter avtale med beitelag/dyreier og SNO.

Fylkesmannen oppfordrer de kommunale fellingslagene til å bruke sporhundekvipasjene slik at de får erfaring fra fellingsforsøk.

Sporhundekvipasjer for bruk ved skadefelling i Hedmark og Oppland sommer 2019

Trysil	Harald Østmo	95 92 21 28
Stange	Knut Røise Olsen	47 41 52 88
Løten	Gunnar Helge Arnekleiv	48 07 35 66
Gran	Turid Hovland	48 19 63 64
Lesja	Elise Lyftingsmo	90 96 98 04
Lesja	Jakob Grothe (bjørn)	91 19 76 75
Nord-Fron	Ingebjørg Jenssveen	41 64 46 25

Ny ordning for vakttelefon ved rovvilthendelser i Hedmark og Oppland

Fylkesmannen i Innlandet er opptatt av rask og korrekt saksbehandling og god informasjonsflyt ved rovvilthendelser. Vi etablerer nå en felles vakttelefon og et godt servicenivå for å håndtere henvendelser om rovvilt i de to fylkene.

Fylkesmannen etablerer nå en beredskapsordning som er en kombinasjon av de to tidligere fylkesmannsembetenes rovviltberedskap og tilpasset det omfang og antall saker Innlandet vil ha. Ordningen vil gi god tilgjengelighet og ivareta kravet om rask håndtering av skadefellingssøknader og oppfølging i akutsituasjoner. Det vil bli gitt SMS-varsel til aktuelle kommuner, beitelag mv. ved sikker observasjon av ulv og ulveskade i beiteprioritert område, i tillegg til varsling i alle akutte situasjoner der Fylkesmannen gir skadefellinger på freda rovvilt.

For å bidra til å redusere skadeomfanget ved rovviltangrep, er det viktig at dyreeier/beitelag

har gode interne varslingsrutiner for å høyne beredskapen i beitelaget i akutte situasjoner. I tillegg er det viktig å raskt søke selv eller varsle kommunen slik at søknad om skadefelling blir sendt når grunnlaget er tilstede. *Fylkesmannen anbefaler derfor at dyreeier har som fast rutine å varsle de andre medlemmene i beitelaget, beitelagsleder og kommunen når Statens naturoppsyn (SNO) har konstatert rovviltskade på husdyr eller tamrein.* For øvrig vil alle skader og rovviltobservasjoner som er undersøkt av SNO være tilgjengelig i Rovbasen – rovbases.no – men oppdateringene der tar noe tid.

FYLKESMANNENS ROVVILTBEREDSKAP • TLF 970 29 840

- Vakttelefon som gjelder beitesesongen 15. mai–15. september. Bemannet 08–21 alle dager.**
- Vakttelefon 1. januar–14. mai og 16. september–23. desember når virksom lisensfelling og kvotejakt. Bemannet 08–18 hverdager og 10–18 lørdag, søndag og helligdager.*

* Utvidet telefontid vurderes i perioder med ekstra høy beredskap.

** Både Fylkesmannen og politiet skal varsles ved alle avfyrte skudd, jmfør §17 i rovviltforskriften.

Utenom åpningstid varsles Fylkesmannen via SMS.

- SMS-varsling når tillatelse til felling er gitt og når skadegjører er felt.
- SMS-varsling ved sikker observasjon av ulv/første dokumenterte skade av ulv i beiteprioritert område.
- SMS-varsling/epost til næringsorganisasjoner/tilgrensende fylkesmenn ved førstegangs dokumenterte observasjon av ulv.
- Ukentlig nyhetsbrev om rovdyr-/beitedyrhendelser i Hedmark og Oppland.

Dyrevelferd på beite

Mattilsynet er opptatt av at husdyr skal ha trygge forhold på utmarksbeite, uten vesentlig risiko for sykdom eller skader. Beiting er et dyrevelferdsmessig gode. Mattilsynet samarbeider tett med Fylkesmannen og rovviltforvaltningen for å forebygge skader forårsaket av fredet rovvilt. Fredet rovvilt utgjør en betydelig dyrevelferdsrisiko i mange distrikter. Mattilsynet forventer at nødvendige tiltak som eksempelvis økt tilsyn settes inn når faresituasjoner oppstår.

Husk krav til dokumentasjon

Dyreiere skal ha oppdaterte skriftlige registreringer gjennom beitesesongen, som for resten av året. I en dyreholdjournal skal det stå opplysninger om merking, antall dyr sluppet på beite, dyr dør inkludert sannsynlig dødsårsak, helsetilstand, når dyr flyttes og hvis det skjer noe spesielt. Disse opplysningene er det som kalles dyreholdsjournal. Tilsyn med dyr på beite skal loggføres, f.eks. i en notatbok, med informasjon om tidspunkt, antall dyr, syke og skadde dyr osv.

Mattilsynet kan vedta nedsanking eller samling av dyr

Dyreiere er ansvarlig for sine beitedyr. I spesielle situasjoner kan Mattilsynet fatte vedtak om samling av dyr og nedsanking fra beite. Dyreiere kan da ha rett til en kompensasjon for å dekke ekstrakostnader.

Overvåking av skrapesjuka hos småfe

Det skal varsles til Norsk protein (kadaverbil) om selvdøde/avlivede småfe over 18 mnd., uansett dødsårsak. Dette gjelder også småfe som dør i utmark og som leveres til kadaverbil. Norsk protein tar da over hjerneprøveuttak

som Mattilsynet tidligere utførte. Det skal derfor ikke lenger varsles direkte til Mattilsynet om dette. Vi minner om at kadavrene må tildekkes før henting, gjerne med presenning eller lignende som hindrer åtseldyr.

Aktuelt regelverk for småfe innenfor Mattilsynets felt, som du finner på

www.lovdatab.no

- *Forskrift om velferd for småfe*
- *Forskrift om merking, registrering mv. av småfe*
- *Dyrehelseforskriften (ny forskrift som kom 01.07.2018)*

Viktig med robuste dyr på beite

- **God helse:** Kun friske dyr skal slippes på beite og søyer og lam skal være i god kondisjon.
- **Veiling ved slipp:** Det anbefales å veie lamene ved beiteslipp for å sikre et forsvarlig slipp og kunne ha en god oppfølging av tilvekst i sesongen. Dette vil også være en viktig dokumentasjon å henvise til ved tap på beite.
- **Beredskapsplan:** Vi anbefaler at beitelag og enkeltbrukere har en beredskapsplan til bruk ved akutte tapshendelser, med blant annet varslingsrutiner, beskrivelse av aktuelle tiltak og skisserte beredskapsarealer. Mattilsynet bidrar gjerne med veiledning på dette.
- **Sankerutiner:** Det er viktig at dyrene er sanket ned tidlig nok, både med tanke på fôr, risiko for tap til rovvilt og før ventende frost. Det er dyreiers ansvar å sikre sine dyr mot unødige påkjenninger.

Kontakt Mattilsynet

Felles sentralbord 22 40 00 00

www.mattilsynet.no (menyvalg: «kontakt oss»)

Informasjon fra Statens naturoppsyn (SNO)

SNO har 16 roviltkontakter i Oppland og 12 roviltkontakter i Hedmark. I hvert fylke blir det sannsynligvis tilsatt en ny i løpet av 2019.

Roviltkontaktene utfører skadedokumentasjon ved mistanke om rovdyrskade på bufe/tamrein, bikuber og jakthunder. Bestandsregistrering og kartlegging av rovdyrbestander er også viktige oppgaver for roviltkontaktene.

Statens naturoppsyn er foreløpig organisert etter dagens fylkesgrenser, men roviltkontakter og annet SNO-personell kan operere på tvers av grensene.

Spor- og synsobservasjoner av rovilt

For å kunne følge med i bestandssituasjonen av rovdyr er det viktig at alle antatte spor tegn eller synsobservasjoner av rovdyr raskt meldes til en av SNOs roviltkontakter. Dette gjelder også funn av ekskrement fra brunbjørn, ulv og jerv til DNA-analyse. Roviltkontakten kan da, etter fastsatte retningslinjer, dokumentere dette slik at det blir registrert i det nasjonale overvåkningsprogrammet for store rovdyr. Det er til stor hjelp om det tas bilder av spor/spor tegn og der målestokk blir lagt ved. Både bilder av sporavtrykk og av sporløypa er ønskelig.

Prosedyrer ved kadaverfunn

Funn av kadaver der det er mistanke om roviltskade skal umiddelbart meldes inn til en av SNOs roviltkontakter. Dette gjelder uansett kadaverets tilstand. Dersom lokal roviltkontakt ikke er tilgjengelig kan den nærmeste på lista kontaktes eller melding gis direkte til SNO. Det kan også legges igjen melding på mobilsva/SMS.

Samleliste over kadaver datert tilbake i tid, og som ikke kan undersøkes, avvises av SNO (jf. erstatningsforskriften § 4c).

Når SNO v/roviltkontakt har undersøkt skader på husdyr, orienteres husdyreier om utfallet i etterkant dersom han/hun ikke selv er med på undersøkelsen. Ved nye skadesituasjoner forårsaket av bjørn og ulv, og i noen grad jerv og gaupe, varsles Fylkesmannen. Det samme gjelder ved tilsvarende dokumenterte roviltobservasjoner.

I tilfeller der innleid tilsyn/kadaverhundekvipasjer finner roviltskade på bufe, tilrår Fylkesmannen at både SNOs roviltkontakt og husdyreier blir varslet umiddelbart.

På bakgrunn av roviltkontaktens rapport vil regionalt roviltansvarlig i SNO sette en endelig konklusjon. Da vil svarbrev gå ut til husdyreier. Denne konklusjonen vil inngå i grunnlaget når Fylkesmannen behandler søknader om erstatning.

Rovbasen

Både undersøkte skader, roviltmeldinger og innsendte DNA-prøver vil bli tilgjengelig i rovbasens innsynsløsning, www.rovbase.no, når konklusjonen blir satt.

PRAKTISKE TIPS VED KADAVERFUNN

- *Noter kartreferanse (ev. avmerk på kart) og ta bilder – også nærbilde.*
- *Merk stedet slik at det er lettere å finne igjen og vær innstilt på å påvise funnstedet dersom ikke GPS-kartreferanse er oppgitt. Sjekk om kartreferanse er riktig og det er best om UTM-innstillingen på GPSen blir brukt.*
- *Meld snarest fra til SNOs roviltkontakt (se telefonliste). Det er dyreeiers ansvar at skader blir meldt.*
- *Undersøk om det er ytterligere tap/skader i området.*
- *La kadaveret ligge mest mulig urørt, men dekk det til for å verne mot åtseletere (ikke plast).*

Statens naturoppsyns rovviltkontakter

Skader meldes direkte til lokal rovviltkontakt eller annen rovviltkontakt i regionen.

OPPLAND 2019

Region Nord-Gudbrandsdal t.o.m. Nord Fron/ Ottadalen

Jon Nørstebø	Lesja	91 51 66 79
Atle Erik Berget	Lesja	95 80 88 48
Kari Svendsgard	Dovre	91 83 54 24
Asgeir Myhrmoen	Dombås	90 50 30 35
Kjell Gaukstad	Lom	90 15 73 62
Hans Mathias Ulberg	Sør-Fron	99 35 28 58
Tor Erik Myhren	Skjåk	99 29 76 27
Anders Svare	Vågåmo	95 05 42 51

Region Midt-/Sør-Gudbrandsdal, Lillehammer og Gausdal

Terje Stian Bjørke	Sør-Fron	90 10 63 84
Christen Bårdsløkken	Ringebu	91 15 37 29
Odd Steinar Granheim	Tretten	97 56 01 67
Eivind Fossum	Øyer	91 12 95 62

Region Toten/Land/Hadeland

Leif Westrum	Odnos	47 81 18 77
Jon Petter Bergsrud	Gran	95 89 37 01
Kjell Arvid Briskodden	Dokka	95 93 52 66

Region Valdres

Per Ivar Stensæter	Bagn	90 78 47 42
Stein Olav Windingstad	Rogne	95 70 99 33

Kontaktpersoner i Statens naturoppsyn Oppland

Esben Bø, Lom

Regionalt rovviltansvarlig

Telefon 95 72 27 3

esben.reidar.bo@miljodir.no

Ole Knut Steinset, Etnedal

Rowviltmedarbeider

Telefon 46 44 86 57

ole.knut.steinset@miljodir.no

Fellingspersoner Sør-Norge

Lars Gangås, Stor-Elvdal

Fellingsleder

416 10 881

lars.gangas@miljodir.no

Erik Ola Helstad, Rendalen

909 91 698

erik.ola.helstad@miljodir.no

Stein Arne Brendryen, Folldal

482 59 027

stein.arne.brendryen@miljodir.no

Thomas Holm Strømseth, Stor-Elvdal

959 72 050

Thomas.Holm.Stromseth@miljodir.no

Jervespor på Mokjølen.

HEDMARK 2019

Region Nord-Østerdal

Jon Horten	Os	90 09 28 24
Ingebrigt Storli	Kvikne	97 70 69 36
Egil Rune Slåen	Folldal	91 39 63 60
Sigrid Ekran	Alvdal	45 80 84 77
Svein Erik Bjørke	Rendalen	97 04 17 96
Bjørnar Johnsen	Drevsjø	97 06 33 83

Region Sør-Østerdal

Per Magne Opphus	Koppang	91 71 40 53
Arve Skjærbæk	Jordet	91 79 64 72
Arne Granberg	Engerdal	99 50 05 84
Erling Ness	Rena	97 67 48 08

Region Hedmarken

Rune Bjørnstad	Hamar	90 83 57 09
Olaf Tørudbakken	Gaupen	95 03 10 65

Region Glåmdalen

Simen Bredvold	Gjesåsen	91 82 72 96
----------------	----------	-------------

Kontaktpersoner

i Statens naturoppsyn Hedmark

Eivind Faldet, Folldal

Regionalt rovviltansvarlig dokumentasjon

Telefon 915 32 128

eivind.faldet@miljodir.no

**Ny rovviltmedarbeider
vil bli ansatt snarest**

Felles møte for alle rovviltnemndene på Gardermoen 2. mai 2019, her representert med rovviltnemndslederne fra alle regioner i møte med Landbruks- og matminister Olaug Bollestad og Klima- og miljøminister Ola Elvestuen.

Rovviltnemndene i region 3 og 5

Klima- og miljødepartementet har for perioden 1. januar 2015 til 31. desember 2019 oppnevnt følgende fylkespolitikere til å sitte i rovviltnemnda for region 3/ Oppland og region 5/Hedmark.

OPPLAND

Nemndsmedlemmer i region 3

Aud Hove (SP) leder	415 59 413
Ivar Vistekleiven (AP) nestleder	900 32 535
Marianne Isumhaugen (AP)	456 07 535
Kari-Anne Jønnes (H)	909 47 339
Trygve Brandrud (SP)	412 99 236

Rovviltnemndas hovedoppgaver er å forvalte nasjonal rovviltpolitikk, utarbeide regional forvaltningsplan med geografisk differensiert forvaltning, fastsette kvoter for skadefelling og lisensfelling på jerv, bjørn og ulv, samt kvotejakt på gaupe og vedta budsjett for midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak.

Rovviltnemndene har 6–8 møter i året. Begge rovviltnemnden har egne nettsider med blant annet referater fra alle rovviltnemndsmøter. Se www.fylkesmannen.no/innlandet

HEDMARK

Nemndsmedlemmer i region 5

Arnfinn Nergård (SP) leder	905 50 581
Reidar Åsgård (AP) nestleder	918 23 878
Berit Haveråen (AP)	908 85 137
Eli Wathne (H)	916 10 959
Jon Anders Mortensson (Sametinget)	924 81 794

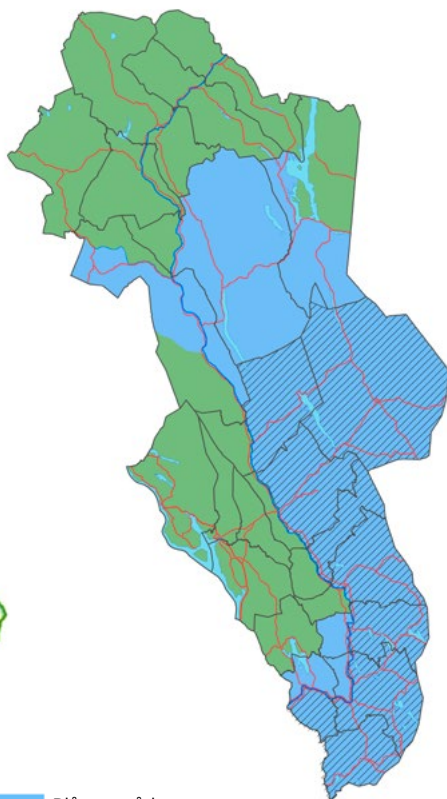

Forvaltningssoner i Oppland og Hedmark

- Yngleområde for gaupe
- Yngleområde for jerv

- Blått område
- Grønt område
- Ulvesonen

OPPLAND

I forvaltningsplanen for rovvilt i Oppland fra 2012 er fylket delt i tre. Et område som er prioritert for yngling av jerv, et område prioritert for yngling av gaupe og et område uten prioritet for yngling av freda rovvilt.

HEDMARK

I forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark fra 2014 er fylket inndelt i ulike soner. Grønn sone er prioritert beiteområde der det ikke skal være rovdyr som representerer et skadepotensiale. Yngling av gaupe og hekking av kongeørn kan forekomme. Blå sone rommer områder som er viktige for å oppnå bestandsmål for rovvilt og viktige beiteområder. Hedmark har egen forvaltningszone for ulv innenfor blått skravert område. Denne forvaltningssonen går også inn i Akershus, Oslo og Østfold.

Midler til forebyggende og konfliktdependende tiltak

REGION 3 / OPPLAND

Forbruk 2018

Oppland fikk tildelt en budsjetteramme på kr. 5.350.000 for 2018. Hovedposter for gjennomførte tiltak i 2018. Hovedposter tiltak FKT 2018:

Tiltak	Regnskap	Budsjett
Tidlig sank/ utsatt beiteslipp*	480 784	570 000
Planlagt tilsyn med kadaverhund	675 605	530 000
Avklare tap med kadaverhund	285 861	400 000
Beredskapsareal	50 000	50 000
Radiobjelleprosjekter**	1 040 000	500 000
Annet	53 116	50 000
Kompetanseheving	251 915	100 000
Lokale Fou	1 157 447	1 050 000
Akutte midler	225 241	1 200 000
Skadefelling	974 277	900 000
Sum	5 194 246	5 350 000

Budsjett 2019

Oppland fikk tildelt en budsjetteramme på kr. 5.850.000 for 2019. Rovviltnemnda i region 3 vedtok 12. mars 2019 følgende budsjett:

Tiltak	Budsjett
Tidlig sank	600 000
Planlagt tilsyn med kadaverhund	500 000
Avklare tap med kadaverhund	300 000
Beredskapsareal	100 000
Lokale prosjekt for å avklare tapsårsaker	700 000
Elektronisk overvåking	400 000
Annet	150 000
Kompetanseheving	200 000
Lokale Fou	700 000
Akutte midler	1 200 000
Skadefelling	1 000 000
Sum	5 850 000

*inkluderer utsatt slipp for beitelag Hadeland i juni grunnet ulv

**inkluderer midler til innkjøp av radiobjeller høst 2018

Akutte tiltak

Det er satt av midler til akutte tiltak. Det kan være ekstraordinært tilsyn, flytting av beitedyr og/eller tidlig nedsanking. Søknad kan sendes hele beitesesongen, men alle akutte tiltak må være avklart med Fylkesmannen i forkant av iverksettelse.

TIDLIG NEDSANKING AV SAU I OPPLAND

Tidlig nedsanking har vist å ha god tapsreducerende effekt i akutte skadesituasjoner, særlig i områder med jerv. Det er avgjørende at alle besetningene i beiteområdet sankes ned så fort som mulig når en akutt skadesituasjon oppstår.

Mer enn åtte av ti skader på sau og lam forårsaket av jerv blir påvist etter 1. august, og 50 % påvises etter 1. september. Tidlig nedsanking av sau må prioriteres i jervesonen, og Fylkesmannen anbefaler tidlig nedsanking primært i områder der det oppstår skader av jerv i august og utover. Det er viktig at beiteområder som har hatt betydelige tap til jerv de siste årene har beredskap til å gjennomføre tidligsank.

Tidligsank er tilskuddsberettiget dersom beiteområder/beitelag i samarbeid med kommunen søker Fylkesmannen i forkant. Kompensasjon for tidlig sank er kr. 7 per dyr per dag for dagene før 1. september. Fylkesmannen utbetaler bare tilskudd når tidlig nedsanking skyldes fredet rovvilt.

REGION 5 / HEDMARK

Forbruk 2018

Hedmark fikk tildelt en budsjettramme på kr. 13.000.000 for 2018. Hovedposter for gjennomførte tiltak i 2018. Hovedposter tiltak FKT 2018:

Tiltak	Regnskap	Budsjett
Ekstraordinært tilsyn	303 000	200 000
Akutte tiltak	1 698 103	620 000
Forberedt tidlig sankning	1641 896	2 000 000
Utvidet tilsyn i komb. m tidl. sankning	408 000	400 000
Hjemmebeite	5 023 000	5 700 000
Flytting av sau	976 213	1 000 000
Gjerding	0	25 000
Gjerdeprosjektene i Trysil/Grue	610 000	600 000
Tekniske tiltak	215 000	30 000
Beredskapsarealer	0	0
Forebyggende tiltak i reindrifta	75 000	75 000
Konfliktdepemde tiltak	0	300 000
Forskning, utvikling, evaluering	0	0
Fellingsvederlag	3 810 731	2 050 000
Diverse	0	0
SUM:	14 760 943*	13 000 000

*Ekstra forbruk grunnet skadesituasjonen i Nord-Østerdalen.

Budsjett 2019

Hedmark fikk tildelt en budsjettramme på kr. 16.000.000 for 2019. Rovviltneemnda i region 5 vedtok 12. mars 2019 følgende budsjett:

Tiltak	Budsjett
Ekstraordinært tilsyn	200 000
Akutte tiltak	1 070 000
Forberedt tidlig sankning	2 600 000
Utvidet tilsyn i komb. m tidl. sankning	400 000
Hjemmebeite	6 400 000
Flytting av sau	530 000
Gjerding	200 000
Gjerdeprosjektene i Trysil/Grue	620 000
Tekniske tiltak	450 000
Beredskapsarealer	250 000
Forebyggende tiltak i reindrifta	75 000
Konfliktdepemde tiltak	380 000
Forskning, utvikling, evaluering	100 000
Fellingsvederlag	2 675 000
Diverse	50 000
SUM:	16 000 000

Akutte tiltak

Det er satt av midler til akutte tiltak. Det kan være ekstraordinært tilsyn, flytting av beitedyr og/eller tidlig nedsanking. Søknad kan sendes hele beitesesongen, men alle akutte tiltak må være avklart med Fylkesmannen i forkant av iverksettelse.

Status rovviltbestander

REGION 3 OG REGION 5

Status for jerv, gaupe, bjørn og ulv er hentet fra siste offisielle rapporter for artene per 1. mai 2019. Alle rapporter finnes på rovdatabasen www.rovdata.no. Her er også informasjon om biologi, forvaltning og forskning om de fire store rovdyrartene, samt kongeørn.

Freda rovvilt – Bestandsmål og status per 10. mai 2019

	Jerv	Gaupe	Bjørn	Ulv
Bestandsmål/antall ynglinger i region 3	4	5	–	–
Bestandsmål/antall ynglinger i region 5	5	10	3	4–6* (3 helnorske)
Nasjonalt bestandsmål	39	65	13	4–6*
Status/antall ynglinger per 10. mai 2019 i region 3	6	**	–	–
Status/antall ynglinger per 10. mai 2019 i region 5	12	**	–	–
Status/antall ynglinger per 10. mai 2019 nasjonalt	50	**	–	–

*Sammen med region 4

**Registrering av gaupe skjer vinter 2019/2020

Lisens- og kvotefelling 2018/2019

	Jerv	Gaupe	Bjørn	Ulv
	10.09.18– 15.02.19	01.02.18– 31.03.19	21.08.18– 15.10.18	01.10.18– 31.05.19
Vedtatt kvote for lisens/kvotejakt i region 3	8	5	–	–
Antall dyr felt på lisens/kvotejakt i region 3	4	5	–	*1
Vedtatt kvote for lisens/kvotejakt i region 5	22	–	3	15
Antall dyr felt på lisens/kvotejakt i region 5	22	–	1	11

*Påskutt og belastet lisensfellingsskvote 29. sept 2018

Skadefelling 2018/2019

	Jerv	Gaupe	Bjørn	Ulv
Skadefelling i region 3/Oppland 01.06.18–15.02.19	–	–	–	1
Skadefelling i region 5/Hedmark 01.06.18–15.02.19	2	–	1	3

Annen avgang:

Hedmark:

1 ulv felt i nødverge 27. august 2018, 1 gaupe påkjørt av bil 25. januar 2019, 1 gaupe påkjørt av tog 5. mars 2019, 1 jerv funnet død av ukjent årsak 8. april 2019.

Oppland:

1 gaupe påkjørt av bil 26. februar 2019.

KVOTE FOR BETINGET SKADEFELLINGSTILLATELSER 2019/2020

Rovviltnemndene har vedtatt sine kvoter for betinget skadefellingstillatelse for perioden 1. juni 2019–15. februar 2020, henholdsvis 11. april (Region 5/Hedmark) og 3. mai (Region 3/Oppland).

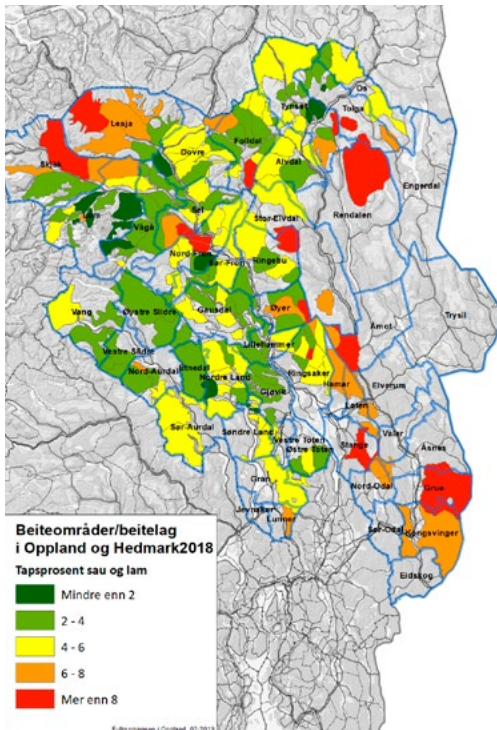
Antall dyr	Hedmark	Oppland
Jerv	12	4
Gaupe	*	1
Bjørn	5	2
Ulv	8	6

*Nemnda har ikke myndighet, men har anbefalt Miljødirektoratet å tildele kvote på 1 dyr.

Bjørnehi i Ringebu.

Foto: Ole Knut Steinsset

Tap av sau på utmarksbeite i Innlandet

I begge fylker har tap av sau på utmarksbeite gått ned de siste år. I snitt var tap registrert gjennom «Organisert beitebruk» 5,99 % for Hedmark og 4,38 % for Oppland i 2018.

Det er store variasjoner mellom regioner, beitelag og beiteområder og fra år til år. For begge fylker har streifulver vært en økende årsak til store tap i enkelte beiteområder.

Fylkesmannen i Oppland behandlet høsten 2018 236 søknader om rovtilterstatning og utbetalte kr 6,2 millioner som erstatning for tap av 2.567 sau. Tilsvarende behandlet fylkesmannen i Hedmark 162 søknader og utbetalte kr 6,4 millioner som erstatning for tap av 2.569 sau.

Innlandet – Norges største region med utmarksbeite

Innlandet (Hedmark og Oppland) har et areal på 52 000 km² og er større enn både Danmark (43 000 km²) og Finnmark (48 000 km²). Innlandet er Norges største utmarksbeiteregion og har samtidig bestandsmål for alle de fire store rovdyrartene.

Sau på utmarksbeite i Innlandet

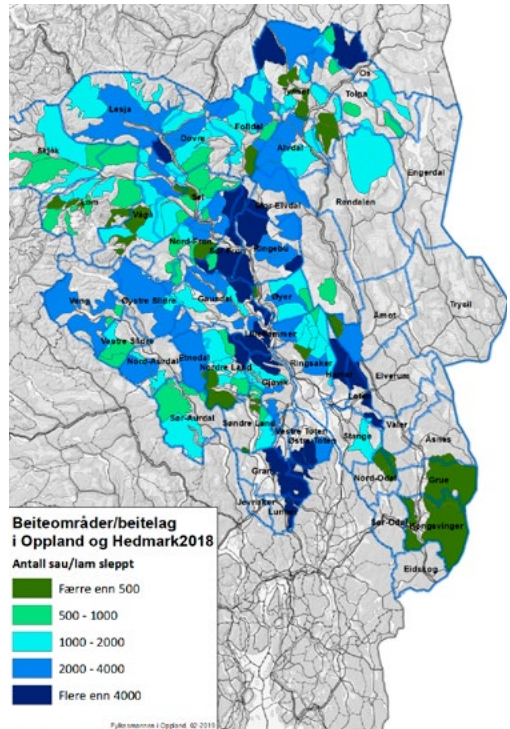
Hedmark har hatt nedgang i sauetall siste 10 år og en forskyvning innenfor i fylket hvor det er sau på utmarksbeite. Tyngden av sau på utmarksbeite er i hovedsak i Nord-Østerdalen og Ringsaker/Hedemarken. Tall fra Landbruksdirektoratet/produksjonstilskudd viser at det i Hedmark er om lag 125.000 søyer og lam på beite 12–16 uker, og av disse slippes 110.000 på utmarksbeite (88 %).

I Oppland har sauetallet vært voksende de siste 10 år, og sommeren 2018 var det i Oppland ifølge tall fra søknad om produksjonstilskudd 277.000 søyer og lam på beite 12–16 uker, og av disse var 265.000 på utmarksbeite (96 %).

Organisert beitebruk (OBB)

Både i Hedmark og Oppland er det lang tradisjon for «Organisert beitebruk» og beitelaga er viktige organisasjonsheter for sauenæringa. Oppslutninga om beitelaga er god. I Oppland tilhører 96 % av all sau som slippes på utmark et beitelag og tilsvarende tilhører 89 % av all sau i Hedmark et beitelag. Den store forskjellen på Hedmark og Oppland er at i Oppland er det aktivt utmarksbeite med beitelag over hele fylket, mens det etter mange år med rovdyrutfordringer i Hedmark, er tilnærmet ingen dyr på fritt utmarksbeite øst for Glomma. Dette går tydelig fram av kart over beitelag og sauetall i Innlandet.

Tall fra «Organisert beitebruk» viser at Oppland har 88 beitelag og 135 beite-

områder med sau i alle sine 26 kommuner. Tilsvarende har Hedmark 56 beitelag og 64 beiteområder med sau i 18 av sine 22 kommuner. Det var ikke registrert aktive beitelag i kommunene Eidskog, Sør-Odal, Våler og Trysil i 2018.

Norsk Institutt for bioøkonomi har beregnet at Oppland har om lag 454.000 saueenheter årlig på utmarksbeite og at det tilsvarer en utnyttelsesgrad på 70 % av utmarksressursene. Tilsvarende utnyttet kun 32 % av beiteressursene i Hedmark.

Ulikheter mellom Oppland og Hedmark

Når tallene fra OBB systematiseres på regioner i Hedmark og Oppland kommer et tydelig bilde fram. Nord- og Midt-Gudbrandsdalen og Nord-Østerdalen har mange fellestrekk. Hver region har rundt 60.000 sau på utmarksbeite, har fra 210 produsenter til 280 produsenter og slipper i snitt rundt 250 søyer og lam på beite, som er litt mer enn gjennomsnittet for besetningene i fylkene som er på 226 søyer og lam for Oppland og 233 søyer og lam for Hedmark.

Kartet viser også tydelig at sau på utmarksbeite er jevnt fordelt over hele Oppland, og at besetningsstørrelsene ikke varierer spesielt mye.

Det laveste snittet i Oppland er i Valdres med 196 sau per besetning på utmarksbeite og det

største i Midt-Gudbrandsdalen med 258 sau per besetning på utmarksbeite.

I Hedmark er variasjonene mellom regionene svært store. I Glåmdalens sju kommuner er det tilnærmet ikke sau på utmarksbeite og i de seks kommunene i Midt-Østerdalen, som i areal alle er svært store, er det bare vel 11.000 sau på utmarksbeite. Vel 23.000 sau (24 %) av sauetallet i Hedmark er på Hedemarken, og av dette er 16.000 sau (70 %) fra Ringsaker.

Storfe i utmarka

Sommeren 2018 var det omlag 47.000 storfe fra 1.100 besetninger på utmarksbeite i Oppland og omlag 20.000 storfe fra 400 besetninger i Hedmark.

Foto: Halvard Ligestad

Kadaverhundekvipasjer

Bruk av kadaverhund øker sannsynligheten for å avdekke tap og tapsårsaker på et tidlig tidspunkt. Beitelag/dyreiere må ha godkjent avtale i forkant.

Kadaverhundekvipasjer i Oppland

Region Nord-Gudbrandsdal t.o.m. Nord-Fron/Ottadalen		
May Helen Brekken	Lesja	95 16 43 16
Solveig Hågå	Lesja	91 51 04 39
Elise Lyftingsmo	Lora	90 96 98 04
Nils Steinvik	Dombås	48 26 49 42
Guttorm Myren	Bøverdalen	91 32 77 65
Randi Slåen	Bøverdalen	91 54 25 87
Øyvind Teigen	Lom	95 87 95 88
Tom E. Rossing	Lom	47 80 54 58

Region Midt- og Sør-Gudbrandsdal		
Tor Romsås	Ringebru	99 25 75 97
Arne Smestad	Ringebru	91 37 82 76
Asgeir Myhren	Tretten	95 27 53 14
Torill Albrechtsen	Øyer	91 11 10 22
Kristian Kronberget	Vestre Gausdal	95 27 76 94
Bjørn Bredvold	Lillehammer	97 77 50 53

Region Valdres Region Valdres		
Morten Steinsrud	Rogne	91 32 41 03
Astrid Van der Markt	Ulnes	41 65 95 66
Else Løvås Eggen	Heggenes	91 54 59 17
Guro F. Schytter	Fagernes	90 88 74 00
Eivind Arntzen	Aurdal	91 73 81 80

Region Toten/Land/Hadeland		
Kristine Hansen	Bybrua	95 72 59 60
Gry Stenvold	Bybrua	91 15 95 95
Anne K. Ristebråten	Hunndalen	91 36 86 04
Trine Rudstaden	Dokka	95 11 97 71
Mina Scheie	Dokka	41 56 60 56
Stian Sveum	Dokka	90 69 24 47
Hans K. Kristiansen	Lunner	90 89 97 87
Turid Høvlund	Roa	48 19 63 64

Kadaverhundekvipasjer i Hedmark

Region Nord-Østerdalen		
Lisbet H. Granheim	Tolga	95 24 98 64
Erik Sletten	Folldal	91 54 64 02
Anne S. Borgfjord	Folldal	91 11 14 79
Hege Paulsen Fallet	Folldal	92 24 29 78

Region Solør		
Synnøve Olsen	Åsnes	45 25 10 46

Region Hedmarken		
Elin Elg Trøen	Rendalen	48 09 20 02
Eivind Haugseth	Rendalen	90 77 02 23
Britt Bekkelund	Osen/Åmot	92 05 76 27
Inge Bekkelund	Osen/Åmot	92 83 38 87

**Beredskapstelefon kadaverhund:
913 43 554**

Se også www.norskekadaverhunder.no

Erstatning for tap av husdyr grunnet fredet rovvilt

Søknadsfrist erstatning for tap av husdyr grunnet fredet rovvilt 2019:

HUSDYR: 1. november 2019

TAMREIN: 1. april 2020

Alle tap av husdyr erstattes fullt ut når det er påvist at fredet rovvilt har forårsaket tapet (konkludert med «antatt» eller «dokumentert» rovvilt av SNO).

Det gis også erstatning når det er sannsynlig-
hetsovervekt for at tapet skyldes rovvilt. Fylkes-
mannen vurderer bl.a. påviste tap til fredet ro-
vilt, kunnskap om rovviltbestandene i området,
tapsforhold i inneværende og tidligere år, og
opplysninger om besetning og drift som gis
i søknaden, fra kommune/landbrukskontor og
Mattilsynet. Ved erstatning for sannsynliggjorte
skader skal normalt tapet trekkes fra (tap som
normalt oppstår i sauebesetningen uten rovvilt
i området).

Søknaden må leveres i Elektronisk søknads-
senter: soknadscenter.miljodirektoratet.no

Ved funn av skadde/døde dyr må dyreeier
selv forevise kadaveret for SNO dersom
det er mistanke om rovviltskade. Fylkes-
mannen forholder seg til SNOs konclu-
sjon om dødsårsak. Dersom det unnlates
å melde om kadaverfunn der det er mistanke
om rovviltskade, skal erstatningen avkortes
eller bortfalle. Dyreeier må søke om erstatning
selv om SNO har vært på stedet og dokument-
ert rovviltskade.

Det skal føres tilsyn med dyr på utmarksbeite
i et omfang som er tilpasset besetningsstørrelse
og lokal risikovurdering, minst en gang i uka.
Målsettingen med dette er å hindre unødvendig
lidelse hos dyra. Det forventes høyere tilsyns-
frekvens i områder der det er kjent at rovvilt er
en risikofaktor, enn i områder uten eller med
tilfeldig forekomst av rovvilt.

Dyreeier har et selvstendig ansvar for å følge opp
en akutt situasjon. Oppstår det akutte situasjoner,
enten ved stor uro i flokken, savnede, drepte
eller skadde dyr, bør dyreeier henvende seg
til Fylkesmannen for eventuelt vurdering av
muligheter for midler til forebyggende tiltak.

DOKUMENTASJONSKRAV

Det er et vilkår for å få erstatning at dyreeier leverer besetningsdata på individnivå
med søknaden. Dette innebærer oversikt over:

- ID-merker (ørenummer) over alle søyer og lam i besetningen.
- Slektskap mellom alle søyer og lam.
- Oversikt over skade- og dødsårsak for alle skadde/døde dyr i besetningen (ikke bare de det søkes erstatning for).

Dokumentasjonskravet er absolutt. Erstatningen vil bli avkortet dersom oppdatert
besetningsliste ikke er lagt ved søknaden.

Søknadene behandles etter forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt av 30. mai 2014 nr. 677.

Fellingsledere

Region Nord-Gudbrandsdal t.o.m. Nord-Fron

Vågå	Nils Øygarden	91 72 74 29
Dovre	Hans Kåre Vorkinnslie	47 46 24 78
Lesja	Tore Hemli	97 70 85 19
Lesja	Ola Brækken	95 74 55 01
Skjåk	Morten Brekkum	97 61 91 34
Lom	Hans Slålien	91 16 37 42
Sel	Jan Olav Solstad	99 16 71 86

Region Midt-/Sør-Gudbrandsdal, Lillehammer og Gausdal

Sør/Nord-Fron	Lars Ole Auglestad	91 34 21 40
Sør/Nord-Fron	Jan Ivar Svendstad	90 08 64 88
Nord-Fron	Terje Stian Bjørke	90 10 63 84
Ringebu	Christer Bårdsløkken	91 15 37 29
Ringebu	Arne Fossmo	90 07 45 99
Ringebu	Tore Hasle Kleven	99 00 67 15
Lillehammer	Gunnar Nyhus	48 12 37 87
Øyer	Asgeir Myhren	95 27 53 14
Gausdal	Bjørnar Kronberget	91 60 01 66

Region Toten/Land/Hadeland

Østre Toten	Jan Haugen	95 86 90 23
Østre Toten	Per Erik Halvorsrud	90 72 58 05
Nordre Land	Erik Eng	99 48 23 77
Søndre Land	Jørn E. Sand	90 65 86 93
Gjøvik	Lars Slåtsveen	91 65 90 08
Vestre Toten	Lars Pettersbakken	91 19 48 82
Hadeland	Kjell Bakken	41 61 30 00

Region Valdres

Sør-Aurdal	Espen Nerødegård	48 20 34 43
Etnedal	Hans Solbrekken-Ruud	90 10 48 92
Nord-Aurdal	Arvid Rabben	92 01 20 30
Vestre Slidre	Arild Brattrud	90 11 61 11
Øystre Slidre	Rune Olsen	91 52 85 85
Vang	Ivar Jonny Søndrol	97 52 34 08

Region Nord-Østerdalen

Tolga	Jo Esten Trøan	90 68 02 08
Tynset	Kristian Lund-Vang	90 66 79 74
Alvdal	Simen Steigen	90 55 05 56
Folldal	Lars Henrik Odden	90 66 81 38
Os	Jørn Gisle Dalbakk	98 43 74 05

Region Sør-Østerdal

Rendalen	Ola Seming Undseth	91 84 47 01
Engerdal	Vidar Trøen	92 01 58 70
Stor-Elvdal	Tord Strand	97 12 55 04
Elverum	Isak Halvorsen	40 22 65 90
Trysil	Rolf Neby	40 21 41 91
Åmot	Jesper Engel	41 42 41 15

Region Hedmarken

Ringsaker	Olaf Tørudbakken	95 03 10 65
Hamar	Thormod Steenberg	99 51 68 51
Løten	Thomas Palerud	90 02 56 62
Stange	Geir Magnar Lillehov	91 79 16 04

Region Glåmdalen

Våler	Kåre Holtmoen	90 77 07 68
Åsnes	Andreas Bjertnes	48 06 23 74
Nord-Odal	Jonny Rustad	91 74 22 51
Kongsvinger	Fredrik Lindberg	90 73 51 41
Sør-Odal	-	-
Eidskog	-	-
Grue	-	-

Kort fortalt!

FYLKESMANNENS VAKTTELEFON: TLF 970 29 840

Ved funn av kadaver der det er mistanke om rovviltskade:

- La kadaveret ligge mest mulig urørt, men dekk det til for å verne mot åtselere.
- Notér kartreferanse (ev. avmerk på kart) og ta bilder – også nærbilde.
- Merk stedet slik at det er lettere å finne igjen, og vær innstilt på å påvise funnstedet dersom ikke GPS-kartreferanse er oppgitt.
- Meld snarest fra til en av SNOs rovviltkontakter, uansett kadaverets tilstand.

SNOS LOKALE ROVVILTCONTACTER I INNLANDET

Region Nord-Gudbrandsdal t.o.m. Nord-Fron/Ottadalen

Jon Nørstebø	91 51 66 79
Atle Erik Berget	95 80 88 48
Kari Svendsgard	91 83 54 24
Asgeir Myhrmoen	90 50 30 35
Kjell Gaukstad	90 15 73 62
Hans Mathias Ulberg	99 35 28 58
Tor Erik Myhren	99 29 76 27
Anders Svare	95 05 42 51

Region Nord-Gudbrandsdal t.o.m. Nord-Fron/Ottadalen

Terje Stian Bjørke	90 10 63 84
Christen Bårdsløkken	91 15 37 29
Odd Steinar Granheim	97 56 01 67
Eivind Fossum	91 12 95 62

Region Toten, Land og Hadeland

Leif Westrum	47 81 18 77
Jon Petter Bergsrud	95 89 37 01
Kjell Arvid Briskodden	95 93 52 66

Region Valdres

Per Ivar Stensæter	90 78 47 42
Stein Olav Windingstad	95 70 99 33

Region Midt-Østerdalen

Per Magne Opphus	91 71 40 53
Arve Skjærbæk	91 79 64 72
Arne Granberg	99 50 05 84
Erling Ness	97 67 48 08

Region Nord-Østerdalen, Rendalen og Stor-Elvdal

Jon Horten	90 09 28 24
Ingebrigt Storli	97 70 69 36
Egil Rune Slåen	91 39 63 60
Sigrid Ekran	45 80 84 77
Svein Erik Bjørke	97 04 17 96
Bjørnar Johnsen	97 06 33 83

Region Hedemarken

Rune Bjørnstad	90 83 57 09
Olaf Tørudbakken	95 03 10 65

Region Glåmdalen

Simen Bredvold	91 82 72 96
----------------	-------------

Dersom lokal rovviltkontakt ikke er tilgjengelig, kontakt:

Regionalt rovviltansvarlig Oppland

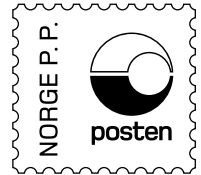
Esben Bø	95 72 27 33
Ole Knut Steinset	46 44 86 57

Regionalt rovviltansvarlig Hedmark

Eivind Faldet	91 53 21 28
Ny rovviltmedarbeider	<i>Kommer</i>

Fellingspersonell Sør-Norge

Lars Gangås (fellingsleder)	41 61 08 81
Erik Ola Helstad	90 99 16 98
Stein Arne Brendryen	48 25 90 27
Thomas Holm Strømseth	95 97 20 50

Returadresse:
Fylkesmannen i Innlandet
Postboks 987, 2626 Lillehammer

FYLKESMANNEN I INNLANDET

Sentralbord 61 26 60 00
Vakttelefon for rovvilt 97 02 98 40
www.fylkesmannen.no/oppland

MILJØVERN, LANDBRUK OG NÆRINGSUTVIKLING

Haavard Elstrand – *direktør* 62 65 12 05 / 41 62 42 02

NATURMANGFOLD OG VERNEOMRÅDER

Vebjørn Knarrum – *avdelingsdirektør* 61 26 60 70 / 95 23 15 75
Steinar Fossum – *underdirektør* 61 26 60 69 / 48 12 89 65
Harald Klæbo 61 26 60 56
Benedicte Broderstad 61 26 60 55
Ståle Sørensen 62 55 11 70
Thomas Olstad 62 55 11 81
Rannveig Helgesen 62 55 11 75
Linda Hovde Nordås 62 55 11 89

JORD OG MAT

Bente Odlo – *avdelingsdirektør* 61 26 61 60 / 93 03 32 75
Silje Bøe 62 55 12 08
Jorunn Stubsjøen 62 55 12 06
Sidsel Røhnebæk 61 26 61 54

STATENS NATUROPPSYN

Sentralbord 73 58 05 00
Regionalt rovviltansvarlig Oppland: Esben Bø 95 72 27 33
Regionmedarbeider rovvilt Oppland: Ole Knut Steinset 46 44 86 57
Regionalt rovviltansvarlig Hedmark: Eivind Faldet 91 53 21 28

MATTILSYNET

Sentralbord 22 40 00 00
www.mattilsynet.no

Mattilsynet